

Producció de l'exposició
Miró Mallorca Fundació

Direcció del projecte
Francisco Copado Carralero

Idea original del projecte
Pilar Baos Rodríguez

Comissariat i coordinació
Departament de Col·leccions

Patricia Juncosa Vecchierini, Conservadora
Pilar Baos Rodríguez, Exposicions
María Eugenia López-Rodó Pons, Exposicions
María Antonia Artigues Cabrer, Registre
Enric Juncosa Darder, Restauració
María Esther Molina Costa, Biblioteca i Documentació

Amb la col·laboració de
Javier Costa Martín, Manteniment
Pere Manel Mulet Ferrer, Informàtica

Comunicació i Màrqueting
Roser Salmoral Buitrago
Núria Sureda Berná

Educació i Activitats
Alejandro Ysasi Alonso
Irene Gayà Arbona
Antonia Rosa Huguet Perelló
Joan Oliver Argelés

Secretaria de direcció
Aina Maria Duran Servera

Administració
Amanda Carnicero Alcover
Felipe Fuster Dameto
Dolors Nadal Llinas
Teresa Ques Mestre

Muntatge
Xicarandana

Desmuntatge
Art Ràpid

Disseny gràfic
Ramón Giner

Retolació
Julià Homar

Impressió
Impresrapit
Ingrama

Assegurança
Hiscox

Traduccions
Rachel Waters
Sandra Poupaud
Christiane Nolte
Servei d'Assessorament Lingüístic de
l'Ajuntament de Palma

Imatge de portada
Sense títol, ca. 1976. Prova litogràfica
© Successió Miró, 2018

Seqüència fotogràfica
© Galerie Maeght Paris. Photograph Clovis Prévost

Fotografies de Joan Miró
Autor: F. Català-Roca
© Fons Fotogràfic F. Català-Roca - Arxiu Històric
del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

“L'element ‘femme’ continua sent ‘dona, com ‘oiseau’, ‘étoile’, però els graïsmes de la dona canvien tot el temps i l'ocell també, és sempre diferent. Es manté molt restringit: ‘femme-oiseau-étoile-lune-personnage’, etc., però cada vegada és diferent.”

La iconografia de Miró es redueix a una sèrie de motius recurrents en tota la seva obra, procedents de la natura i l'observació d'allò quotidià: dona, ocell, estel, personatge... Si bé l'artista treballa amb un nombre limitat de temes, la seva traducció en imatges es desdobra en una gran varietat de formes i representacions, i dóna lloc a un repertori visual en transformació constant. Les seves pintures evolucionen des de les representacions més preciosistes fins a les més esquemàtiques i depurades.

Joan Miró a Roland Penrose en *Theatre of Dreams*, film dirigit per Robert Lough i rodat al Taller Sert el 1978.

L'ocell per a Miró deriva del seu propi concepte de l'espai buit, i arriba a reduir-se al simple traç que deixa després del vol. Tracta el cosmos, els estels i els astres del firmament, però també els insectes i el més insignificant detall que la natura li ofereix; el cel i la terra, els dos vèrtexs de la cosmologia mironiana.

Però el tema per excel·lència de la seva iconografia és la dona, figura que impregna tota l'obra de l'artista i que ha estat abordada des de múltiples perspectives. El sexe femení no simbolitza tan sols l'erotisme sinó també el ventre matern, l'instint primitiu i l'origen de tot l'univers, vinculat així amb les constel·lacions i la resta de criatures de la seva imaginació.

Totes aquestes figures revelen un paisatge interior de gran complexitat, així com la lluita interior de l'artista per conciliar aquestes contradiccions amb la realitat en què s'emmarca. Les seves dones, ocells i estels assenten les bases d'un nou codi pictòric i un llenguatge universal.

VOCABULARI

Femme Personnage Oiseaux Constellations

“Sento la necessitat d'aconseguir el màxim d'intensitat amb el mínim de mitjans. Això és el que m'ha portat a donar a la meua pintura un caràcter cada vegada més nu.”

El 1956 Miró s'instal·la a Mallorca, on compta per fi amb el gran estudi que tant anhelava. No obstant això, l'impacte del nou espai el supera i durant un temps es veurà incapaç d'enfrontar-se a noves teles, i iniciarà una etapa de revisió de la seva anterior producció pictòrica i una radical renovació del seu llenguatge.

El seu retorn a la pintura revela un Miró transgressor, contestatari i inconformista, que malgrat ser una figura consagrada en el món de l'art continua mirant cap endavant, cap a tot el que queda per fer, desitjós d'anar sempre més enllà. A la seva

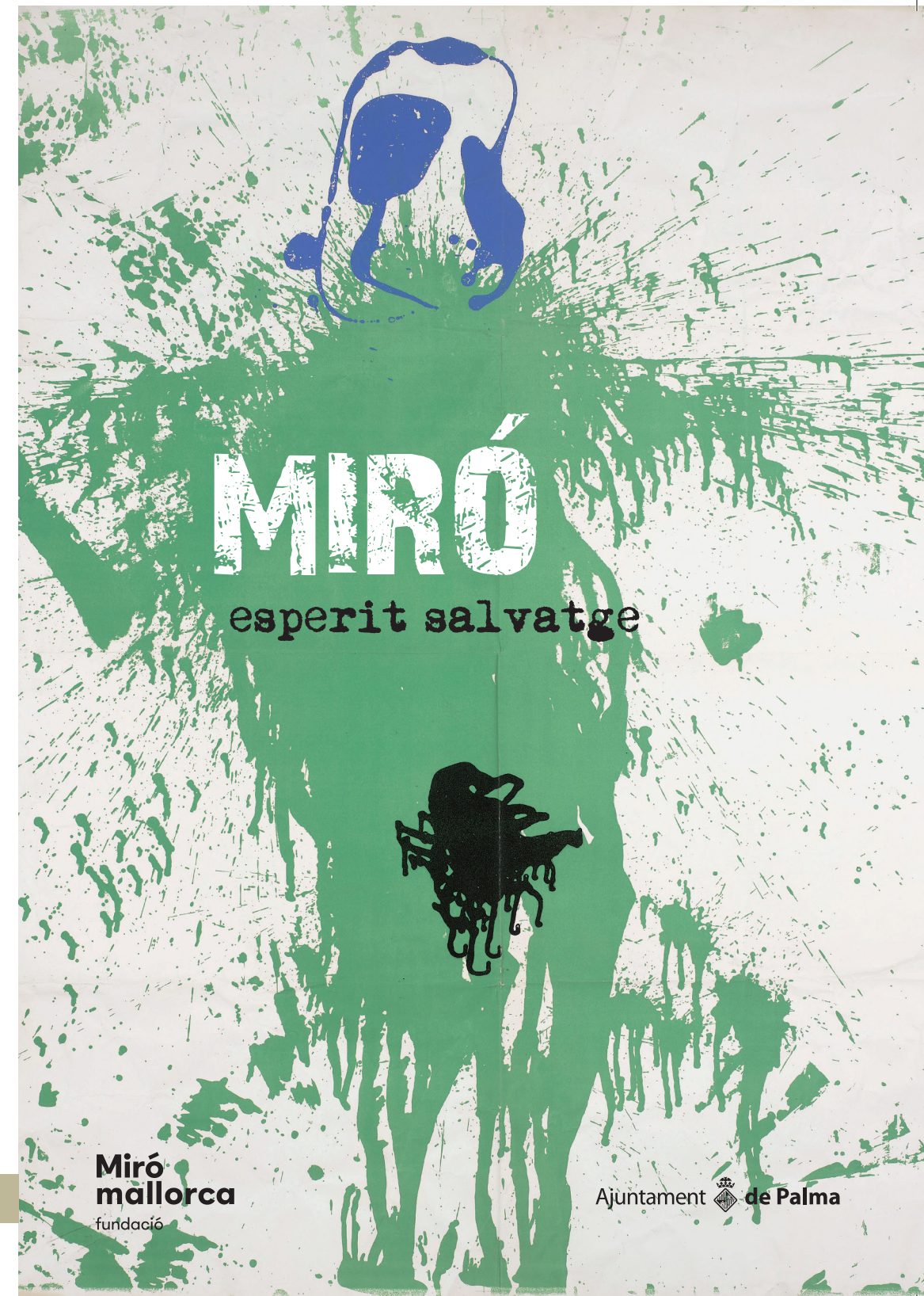
Joan Miró a Yvon Taillandier en “Je travaille comme un jardinier...”, XXe siècle, núm. 1, París 1959.

METAMORFOSI

Gest Matèria Negre Buit

tradicional iconografia se sumen ara noves maneres d'expressió, amb el domini del gest i la matèria, la utilització de suports insospitats, el recurs a l'accident i l'atzar, l'explosió del color enfront de la reducció al negre, experimentant en varietat de mitjans i tècniques. L'esperit salvatge de Miró es desferma definitivament.

Però aquest revulsiu s'acaba traduint en una depuració i una tornada a l'origen, als paisatges de la seva infantesa, als horitzons dels seus anys d'estudiant amb Modest Urgell, pintor i professor de paisatge de l'Escola Superior de Disseny i Art Llotja de Barcelona, als buits i silencis dels anys d'exili interior, ja que l'impuls visceral ve sempre acompanyat d'una llarga reflexió, amb la qual cosa el cercle es tanca i s'allibera el Miró més primitiu i radical.

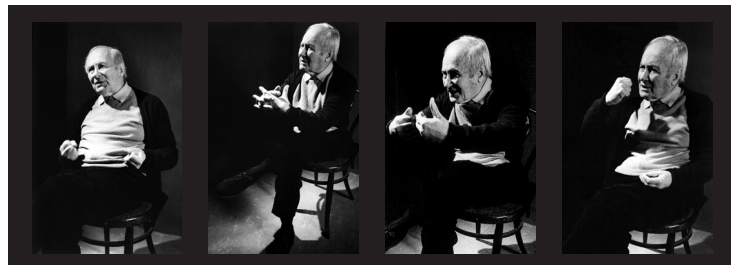

Miró
mallorca
fundació

Ajuntament de Palma

INTRODUCCIÓ

“El salvatgisme és una altra cara del meu personatge. Ja ho sé. Naturalment, si estic en societat no puc parlar brutalment i em poso, si vostè vol, una espècie de màscara.”

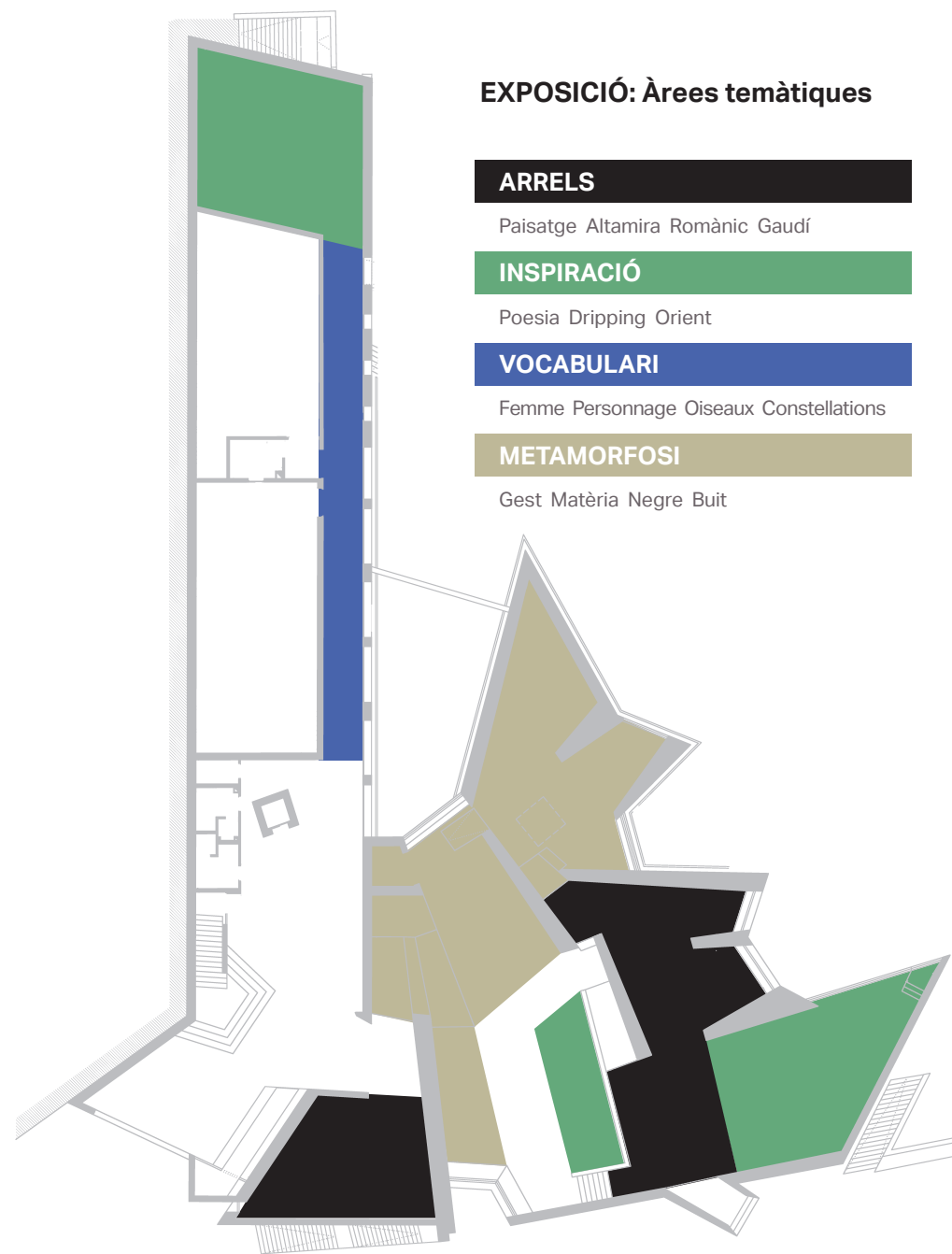

Aquesta exposició de Joan Miró, que arriba a Mallorca després de viatjar a Seül, Bolonya i Torí, ofereix un conjunt de claus per aproximar-nos a l'esperit i al pensament de l'artista. És impossible acostar-se a la seva figura sense parlar de la gran afeció que sent per la seva terra i la seva identitat, aspectes que influeixen de manera molt directa en la seva obra.

Miró se sent molt vinculat a dos llocs, Mont-roig i Mallorca, que li permeten viure i treballar en la intimitat i estar immers en una natura primigènia. A través de l'exposició explorarem les arrels de l'obra mironiana: les cultures primitives i l'art popular, els frescos romànics, l'arquitectura d'Antoni Gaudí, la poesia, i l'aproximació posterior a l'Expressionisme Abstracte americà i l'art oriental. Per a acabar, coneixerem la fecunditat creadora de l'artista a través dels seus recursos plàstics, la seva particular iconografia i la varietat de tècniques i materials, que testimonien l'afany insaciable de renovació i ruptura que caracteritza la darrera etapa creativa a Mallorca (1956-1983). Un moment en què torna la mirada als seus orígens, als paisatges i horitzons dels primers anys, al temps que arriba a una màxima simplicitat amb el predomini de l'espai buit, tancant el cicle creatiu amb un retorn a les mateixes arrels que marcaren també el punt de partida.

Endinsant-nos en aquests conceptes, i considerant així mateix la idea que Joan Miró entén la seva obra com un monòleg interior alhora que un diàleg obert amb el públic, és com sorgeix l'exposició "Miró, esperit salvatge" narrada pel propi artista en primera persona. La mostra presenta un argument expositiu dividit en quatre grans àmbits diferenciats i a la vegada complementaris, i reuneix obres realitzades íntegrament a Mallorca en la seva etapa de maduresa més vital i artística —la menys coneguda i la més innovadora i "salvatge" de la seva trajectòria— que defineix els fons de la col·lecció de Miró Mallorca Fundació.

Joan Miró a Georges Raillard en *El color dels meus somnis. Converses amb Georges Raillard*, Traus, Barcelona 2009.

EXPOSICIÓ: Àrees temàtiques

ARRELS

Paisatge Altamira Romànic Gaudí

INSPIRACIÓ

Poesia Dripping Orient

VOCABULARI

Femme Personnage Oiseaux Constellations

METAMORFOSI

Gest Matèria Negre Buit

“Cal aferrar-se a la terra, cal escoltar la crida de la terra...”

L'autenticitat de l'obra de Miró rau en la tradició i el paisatge, d'acord amb la seva convicció que és necessari mantenir els vincles amb la terra com a condició indispensable per a aconseguir una projecció universal. L'artista se sent molt lligat i arrelat a Mallorca. L'illa es converteix en el seu territori i refugi, i li permet treballar en la intimitat, immers en el silenci i en una natura primigènia.

Les manifestacions artístiques del passat sedueixen Miró, ja que hi reconeix un mateix esperit intemporal al qual aspiren les seves formes. Les pintures rupestres resulten im-

Joan Miró a Camilo José Cela en "La llamada de la tierra. (Acta de un monólogo de J.M.)", *Papeles de Son Armadans*, año II, tomo VII, nº 21, Madrid-Palma (diciembre 1957).

prescindibles per a comprendre les arrels de l'obra mironiana. Així com l'home prehistòric deixava la marca de la seva permanència a les parets de la cova, l'empremta de la mà té per a Miró profundes ressonàncies; en els darrers anys de la seva producció artística, més vital i lliure que mai, arribarà fins i tot a aplicar la pintura directament amb els dits.

Durant la seva infantesa a Barcelona, Joan Miró tindrà ocasió de contemplar els frescos romànics, en els quals descobreix una font inesgotable d'imatges. En la seva nua pictòrica, i extrema planitud, aquestes pintures ofereixen un ampli catàleg de solucions formals, entre les quals descobrirà alguns dels elements més característics del seu propi sistema de signes, com l'ull o l'estel.

La figura d'Antoni Gaudí és un altre referent important en l'obra de l'artista. La fragmentació de la imatge i la juxtaposició dels colors emulant el trencadís utilitzat per Gaudí com a revestiment de la seva arquitectura s'aprecien amb nitidesa a la creació mironiana, en concret a les geometries fragmentades i als colors calidoscòpics de la *Sèrie Gaudí*. L'atracció per les formes orgàniques, la col·laboració amb artesans i la recerca i renovació constants són altres punts en comú entre ambdós.

ARRELS

Paisatge Altamira Romànic Gaudí

“L'atmosfera propícia a la tensió espiritual la trobo en la poesia, en la música, en l'arquitectura, en els meus passejos quotidians, en certs renous.”

La poesia, juntament amb la música, és una d'aquelles expressions pures de l'esperit que Miró admiraria al llarg de la seva vida i que l'ajudaran a preparar-se per a atrapar l'inesperat moment de la creació. En el seu intent d'anar més enllà de la pintura, l'artista troba en la poesia el mitjà capaç de donar sortida a la seva pretensió de depassar els marcats límits de l'expressió plàstica. Ambdues disciplines comparteixen l'instant màgic en què la idea es trasllada al suport, sense que hi hagi distinció entre la paraula i la imatge, entre poesia i pintura.

Joan Miró a Yvon Taillandier en "Je travaille comme un jardinier...", *XXe siècle*, núm. 1, París 1959.

Arran del seu primer viatge als Estats Units el 1947, s'adverteix una progressiva evolució en l'obra de Joan Miró. L'alteració del format de les obres, la transposició física damunt la tela en terra, l'aplicació de la pintura a manera de pegats, degotejos, explosions i colors diluïts, la potència dels grafismes i una commovedora brutalitat i primitivisme, porta fins a l'extrem un procés de despulament en el qual s'adverteix la influència de les creacions gestuals i les abstraccions cromàtiques de la jove generació d'artistes americans.

En el seu darrer període creatiu, l'obra de Miró es renova per la trobada directa amb el pensament i les formes d'expressió típicament orientals després de l'impacte emocional i estètic del seu primer viatge al Japó el 1966. L'artista reconeix en aquesta llunyana cultura allò que constantment ha intentat transmetre mitjançant la seva producció pictòrica, igualment marcada pel valor gestual dels traços, la unitat de poesia i pintura, la potència del signe i la preparació ritual del creador abans d'enfrontar-se a l'obra. Serà sobretot arran del contacte amb Orient quan la relació formal entre el ple i la seva absència i les línies i masses de negre acabin dominant la composició, evocant la tensió espiritual i el silenci que tant tresorejaven Miró.

INSPIRACIÓ

Poesia Dripping Orient